

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Кафедра диференціальної і спеціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

12 » вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія успішності особистості в бізнесі

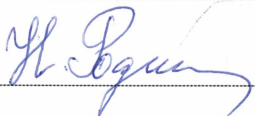
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітньо-наукова програма: «Психологія»

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія успішності особистості в бізнесі». Одеса: ОНУ, 2023. 12 с.

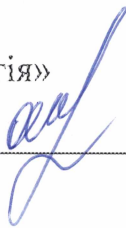
Розробник: Тетяна ЧЕРНЯВСЬКА, доктор психологічних наук,
професор кафедри диференціальної і спеціальної психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри диференціальної і спеціальної психології

Протокол № 1 від. «29» 08 2023 р.

Завідувач кафедри (Наталія РОДІНА)

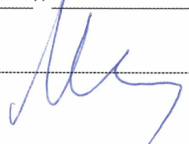
Погоджено із гарантом ОНП «Психологія»

 (Оксана КОНОНЕНКО)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

Факультету психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від. «31» 08 2023 р.

Голова НМК (Маргарита КРЕМЕНЧУЦЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри псих. та спец. псих.

Протокол № 1 від. «31» 08 2024 р.

Завідувач кафедри ()

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від. «_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> Спеціальність <u>053 Психологія</u> Рівень вищої освіти: <u>третій (доктор філософії)</u>	<i>Вибіркова дисципліна</i>
		<i>Рік підготовки:</i>
		2-й
		<i>Семестр</i>
		1-й
		<i>Лекції</i>
		12 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		12 год.
		<i>Лабораторні</i>
		<i>Самостійна робота</i>
		66 год.
		Форма підсумкового контролю: <u>залік</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - формування у здобувачів: сучасних знань про сутність психологічних особливостей особистості і діяльності бізнесменів та успішності особистості в бізнесі; вмінь використовувати техніки оцінювання, консультування, тренінгу суб'єктів бізнесу.

Завдання:

- ознайомити здобувачів з основними положеннями психології бізнесу;
- ознайомити їх із актуальними проблемами щодо психічного навантаження і методів його зниження у професійній бізнес-діяльності;
- сприяти формуванню цілісного уявлення про психологічні особливості людини як чинника успішності бізнес-діяльності;
- сприяти усвідомленню закономірностей професійного становлення та особистісного зростання суб'єктів бізнесу;
- ознайомити здобувачів з сучасними дослідженнями в галузі оцінювання, консультування, тренінгу бізнесменів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК3. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері психології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та відповідальність під час їх реалізації; забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

СК5. Здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним.

СК8. Здатність використовувати сучасні методи та технології наукової комунікації задля апробування результатів власних наукових досліджень в вітчизняних та світових наукових фахових виданнях.

СК9. Здатність ініціювати та брати на себе відповідальність в інноваційних міждисциплінарних та міжнародних комплексних проектах.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології.

РН7. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти у сфері психології, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання

та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні проблеми психології з урахуванням соціальних, економічних, етичних і правових аспектів.

РН8. Визначати свої професійні можливості та завдання підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності. В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- професійно важливі особистісні якості суб'єктів бізнесу;
- етапи розвитку людини в бізнесі;
- якості особистості, які відрізняють підприємців, менеджерів, інвесторів, лідерів бізнесу;
- екстремальні умови роботи в сучасному бізнесі: дефіциту часу і інформації; фінансового ризику; інтенсивної роботи;
- як надихати особистим прикладом і управляти емоційним станом інших людей;
- психологічні техніки ефективної самопрезентації;
- психологічні особливості ділового спілкування.

вміти:

- застосовувати знання про етапи і динаміку розвитку людини в бізнесі;
- володіти знанням про стадії і динаміку розвитку людини в бізнесі;
- усвідомлювати, використовувати і розвивати свої сильні сторони і мінімізувати свої обмеження в професійній діяльності;
- адаптуватися до нових ситуацій, що постійно змінюються;
- володіти психологічними техніками підвищення ефективності взаємодії в бізнесі;
- володіти методами та прийомами розвитку творчих здібностей;
- надихати особистим прикладом оточуючих;
- проводити тренінги і психологічне консультування суб'єктів бізнесу в бізнес-організаціях.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ В БІЗНЕСІ

Тема 1. Психологічні особливості особистості та діяльності у бізнесі

Особистість у бізнесі. Особливості бізнес-діяльності, пов'язані з умовами: дефіциту часу і інформації; фінансового ризику; інтенсивної роботи.

Етапи розвитку людини в бізнесі. Професійно важливі якості особистості підприємця, менеджера, інвестора, лідера бізнесу. Порівняння бізнесу з військовою справою, науковою діяльністю, спортом вищих досягнень.

Тема 2. Мотивація в бізнесі

Підходи до дослідження мотивації організаційної поведінки.

Ієрархія цінностей людських потреб (А. Маслоу). Визначення актуальних потреб особистості. Комплекс Іюни: психологічний механізм, що перешкоджає особистісному зростанню. Характеристики людей, що самоактуалізуються. Шляхи: як наблизитися до самоактуалізації. Стимулювання прагнення до самоактуалізації.

Вплив мотивації досягнення, метапотреб на ефективність бізнес-діяльності.

Тема 3. Ефективне використання інтелектуальних ресурсів

Множинний інтелект (Г. Гарднер). Стили мислення (R. Bremson, A. Harrison). Як вплинути на Синтезатора, Ідеаліста, Прагматика, Аналітика, Реаліста?

Стили мислення (N. Herrmann) – визначення професійного профілю особистості і розширення сфери впливу. Бізнес-інтуїція: можливості і небезпеки.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В БІЗНЕСІ

Тема 4. Лідерство в бізнесі

Підходи до лідерства в психології (поведінковий, ситуаційний, атрибутивний, харизматичне лідерство, трансформаційне лідерство). Лідерство в дослідженнях психології менеджменту. Стили лідерства (К. Левін). Стили емоціонального лідерства (Д. Гоулман).

Тема 5. Психологія успішності особистості в бізнесі

Психологія успішності особистості в бізнесі. Я-концепція успішного бізнесмена. Самооцінка, що сприяє успішності в бізнесі. Особистісні особливості власників бізнесу і менеджерів (традиційних). Динамічна модель успішності особистості в бізнесі (Т. Чернявська).

Тема 6. Психологічні проблеми оцінювання, консультування, тренінгу бізнесменів

Ассесмент-центр метод – комплексне оцінювання і розвиток професійно важливих якостей бізнесменів. Бізнес-консультування – як різновид психологічної практики. Тренінги розвитку бізнес-успішності: «Ефективні комунікації в бізнесі», «Розвиток бізнес-креативності», «Успішна бізнес-команда».

Структура навчальної дисципліни

Назви тем, змістових модулів	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Л	п/с	лаб	с.р
1	2	3	4	5	6
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ В БІЗНЕСІ					
Тема 1. Психологічні особливості професійної бізнес-діяльності	15	2	2		11
Тема 2. Мотивація в бізнесі	15	2	2		11
Тема 3. Ефективне використання інтелектуальних ресурсів	15	2	2		11
Разом за змістовим модулем 1	45	6	6		33
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ УСПІШНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В БІЗНЕСІ					
Тема 4. Лідерство в бізнесі	15	2	2		11
Тема 5. Психологія успішності особистості в бізнесі	15	2	2		11
Тема 6. Психологічні проблеми оцінювання, консультування, тренінгу бізнесменів	15	2	2		11
Разом за змістовим модулем 2	45	6	6		33
Усього годин	90	12	12		66

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Професійно важливі якості особистості бізнесменів	2
2	Вплив мотивації бізнесменів на ефективність їх діяльності	2
3	Особливості емоційної саморегуляції бізнесменів	2
4	Психологічні чинники стресотійкості	2
5	Асертивна поведінка	2
6	Ассесмент-центр метод – комплексне оцінювання і розвиток професійно важливих якостей бізнесменів.	2
	Разом	12

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№	Назва теми/види завдань	Кількість годин
1	Фактори формування особистісних лідерських властивостей (есе).	6
2	Розвиток творчих здібностей як професійно важливих у бізнес-діяльності (реферат).	6
3	Психологічні навантаження і перевантаження у бізнес-діяльності (практичне завдання).	6
4	Біологічні ритми та їх вплив на ефективність діяльності бізнесменів (анотація).	6
5	Професійна деформація бізнесменів (доповідь-презентація).	7
6	Фактори, які впливають на виникнення агресивної поведінки (есе).	7
7	Психологічна підготовка персоналу бізнес-організації до роботи в умовах змін, у кризових умовах (реферат).	7
8	Психологічна реабілітація лідерів бізнесу (практичне завдання).	7
9	Психологічне консультування бізнесменів (реферат).	7
10	Корекційна робота з учасниками бізнес-діяльності (есе).	7
	Разом	66

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, обговорення у групі практичних та самостійних завдань;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрація (у вигляді роздаткового ілюстративного матеріалу), ілюстрація;
- практичні методи: виконання практичних завдань, вправи, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота включає роботу з навчально-методичною літературою та виконання самостійних завдань: анотування, складання реферату та есе, підготовку презентацій та практичних завдань.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовки студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять (лекції, практичні заняття) та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що розглядаються та обговорюються на практичних заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає: анотування, складання реферату та есе, підготовку презентацій та практичних завдань.

- Форма підсумкового контролю – залік. Залік виставляється за результатами роботи здобувача впродовж усього семестру. Підсумкова оцінка визначається як проста сума балів за результатами поточного контролю за 100-бальною шкалою.

- Здобувач одержує підсумкову оцінку за залікову навчальну дисципліну, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів.

- Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

- Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він також може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (15 балів)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо). Ї Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу;
Добре (14 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
Задовільно (12 балів)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає

за тему)	істотні неточності та помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Незадовільно з можливістю відпрацювання (9 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни. Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	3	здатність студента презентувати доповідь відповідно змісту навчального матеріалу та супроводити її оригінальним візуальним представленням.
Реферат	3	здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Анотування наукових книг та статей	2	вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Есе	1	здатність продемонструвати розвиток власної думки, зосереджений на обговорюваній проблемі висловлювання; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Практичне завдання	1	Самостійність та змістовність виконання практичного завдання. Його відповідність поставленим цілям.

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Психологічні особливості особистості та діяльності суб'єктів бізнесу у сучасних вітчизняних умовах.
2. Вибір бізнесу як професійної діяльності.
3. Сутність бізнесу.
4. Особистість в бізнесі.
5. Психологічні особливості професійної бізнес-діяльності
6. Особливості бізнес-діяльності, пов'язані з умовами дефіциту часу.
7. Особливості бізнес-діяльності, пов'язані з умовами дефіциту інформації.
8. Особливості бізнес-діяльності, пов'язані з умовами фінансового ризику.
9. Особливості бізнес-діяльності, пов'язані з умовами інтенсивної роботи.
10. Етапи розвитку людини в бізнесі.

11. Професійно важливі якості особистості підприємця.
12. Професійно важливі якості особистості менеджера.
13. Професійно важливі якості особистості інвестора.
14. Професійно важливі якості особистості лідера бізнесу
15. Життєвий шлях людини, що реалізує себе в бізнесі.
16. Порівняння бізнесу з військовою справою.
17. Порівняння бізнесу з науковою діяльністю.
18. Порівняння бізнесу зі спортом вищих досягнень.
19. З якими факторами пов'язані екстремальні умови роботи в сучасному бізнесі?
20. Підходи до дослідження мотивації організаційної поведінки.
21. Ієрархія цінностей людських потреб (А. Маслоу).
22. Визначення актуальних потреб особистості.
23. Комплекс Іони: сутність, як від нього звільнитися.
24. Психологічний механізм, що перешкоджає особистісному зростанню.
25. Характеристики людей, що самоактуалізуються.
26. Шляхи: як наблизитися до самоактуалізації.
27. Стимулювання прагнення до самоактуалізації.
28. Вплив мотивації досягнення, метапотреб на ефективність бізнес-діяльності.
29. Ефективне використання інтелектуальних ресурсів.
30. Множинний інтелект (Г. Гарднер).
31. Стилi мислення (R. Bremson, A. Harrison).
32. Як вплинути на Синтезатора?
33. Як вплинути на Ідеаліста?
34. Як вплинути на Прагматика?
35. Як вплинути на Аналітика?
36. Як вплинути на Реаліста?
37. Стилi мислення (N. Hertmann) – визначення професійного профілю особистості і розширення сфери впливу.
38. Бізнес-інтуїція: можливості і небезпеки.
39. Психологічне забезпечення розвитку успішності особистості в бізнесі.
40. Лідерство в бізнесі.
41. Підходи до лідерства в психології.
42. Ситуаційне лідерство.
43. Харизматичне лідерство.
44. Трансформаційне лідерство.
45. Лідерство в дослідженнях психології менеджменту.
46. Стилi лідерства (К. Левін).
47. Стилi емоціонального лідерства (Д. Гоулман).
48. Психологія успішності особистості в бізнесі.
49. Я-концепція успішного бізнесмена.
50. Яка самооцінка сприяє успішності в бізнесі?
51. Особистісні особливості власників бізнесу та менеджерів (традиційних).
52. Динамічна модель успішності особистості в бізнесі (Т. Чернявська).
53. Трудоголізм – це фактор ефективної діяльності чи предиктор багатьох проблем?
54. Дисфункції у сім'ях бізнесменів: причини, засоби вирішення сімейних проблем.
55. Особливості особистісних деформацій бізнесменів різних рівнів успішності в бізнесі.
56. Психологічні засоби підвищення особистої ефективності.
57. Ассесмент-центр метод: підготовка та проведення оцінювання кандидатів на вакансії.
58. Комплексне оцінювання і розвиток професійно важливих якостей бізнесменів.
59. Бізнес-консультування – як різновид психологічної практики.
60. Тренінги розвитку бізнес-успішності.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточний та періодичний контроль							Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2			Індивідуальне самостійне завдання	
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
15	15	15	15	15	15		
45			45			10	
							100

T1, T2, ..., T6 – теми лекцій

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	За національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	відмінно
85 - 89	B	добре
75 - 84	C	
70 - 74	D	
60 - 69	E	задовільно
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни;
- Мультимедійні презентації;
- Силабус;
- допоміжний роздатковий матеріал.

14. Рекомендована література

Основна

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект у бізнесі. Як стати успішним у житті та кар'єрі; [пер. з англ. Ю. Шекет]. Харків.: Vivat. 2021, 528 с.
2. Канеман Д. Мислення швидко й повільно / пер. з англ. М. Яковлев. Київ: Наш Формат, 2017. 480 с.
3. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Теорія і практика професійного психологічного відбору: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ніка-Центр. 2010. 536 с.
4. Особистісно-професійне зростання: психологічні тренінги: навчально методичний посібник / За ред. проф. Л.В. Долинської, проф. О.В. Темрук. К.: Каравела, 2017. 560 с.
5. Пачковський Ю.Ф. Психологія підприємництва. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2018. 416 с.
6. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію: Навч. посібник. 3-тє вид. К.: Каравела, 2012. 248 с.
7. Чернявская Т.П. Психология успешности личности в бизнесе: монография. Одесса: Астропринт, 2010. 288 с. URL: <https://cutt.ly/iCesOHv>

8. Чиксентмихайи М. Поток. Психология оптимального переживания. 2015. 461 с.
URL: <https://cutt.ly/GKR92uG>

Додаткова

1. Чернявська Т.П. Оптимізм як фактор успішності бізнес-діяльності. *Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорія, інновації та сучасна практика: монографія, книга восьма* / за ред. д.е.н., проф. Кузнецова Е.А. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. С. 400-419.
2. Чернявська Т.П. Самоефективність як предиктор успішності професійної діяльності. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools journal homepage*. 2021.2.6. Volume 44, Number 2. pp. 44-47. URL: <https://cutt.ly/1Ces3K4>

16. Електронні інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://nbuv.gov.ua>
2. American Psychologist Journal: <https://cutt.ly/zV6yVxw>
3. International Journal of Scientific Research and Management: <https://cutt.ly/jV6uTxx>